

Sygn. akt VII U 1417/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 października 2015 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący –Sędzia SO Małgorzata Kowalska

Protokolant prot. sądowy Agnieszka Goluch

po rozpoznaniu w dniu 1 października 2015 roku w Lublinie

sprawy M. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.

o opłatę dodatkową

na skutek odwołania M. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.

z dnia 9 maja 2014 roku(...)

zmienia zaskarżoną decyzję i ustala, że M. B. nie ma obowiązku uiszczenia dodatkowej opłaty w łącznej wysokości 1200 złotych na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L..

Sygn. akt VII U 1417/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 9 maja 2014 roku, Nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. wymierzył płatnikowi M. B. dodatkową opłatę w łącznej wysokości 1 200 zł (k. 13 akta ZUS).

Od powyższej decyzji odwołała się E. T., siostra wnioskodawcy, będąca jego pełnomocnikiem, wskazując że zaległości w opłaceniu składek na ubezpieczenia związane były nieregulowaniem bądź opóźnionym regulowaniem płatności przez kontrahentów firmy (...), działalność gospodarcza obecnie została zawieszona, a zaległość powstała w związku z nieopłaceniem składek na ubezpieczenie społeczne została uregulowana w dniu 6 czerwca 2014 roku (odwołanie k. 2 a.s., pełnomocnictwo k. 3 a.s.).

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie powtórzył argumentację stanowiącą podstawę zaskarżonej decyzji, wskazując jednocześnie iż argumenty podniesione w odwołaniu nie stanowią podstawy do uchylenia decyzji wymierzającej opłatę dodatkową (k. 6 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił i zwarzył co następuje:

M. B. prowadził w latach 2007 – 2011 pozarolniczą działalność gospodarczą pod nazwą (...) Usługi Budowlane. Okresowo zatrudniał pracowników budowlanych, zgłaszał ich do ubezpieczenia społecznego i odprowadzał składki na ubezpieczenie społeczne, choć czynił to z opóźnieniem. Opóźnienia te wynikały z braku środków finansowych,

spowodowanego nieterminowym regulowaniem należności przez jego kontrahentów. W wypadku takich opóźnień skarżący w pierwszej kolejności wypłacał pracownikom wynagrodzenia, dopiero później regulował należności z tytułu składek (vide zeznania wnioskodawcy k. 39v-40 a.s.).

Od 11 kwietnia 2014 roku wnioskodawca zwiesił wykonywanie działalności gospodarczej, co zostało zgłoszone do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej RP (wydruk CEIDG k. 30 a.s.).

Na mocy postanowienia Sądu Rejonowego dla Warszawy Woli z dnia 15 marca 2014 roku wobec M. B. zastosowany został środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania w sprawie nadzorowanej przez Prokuraturę Apelacyjną w Warszawie. Przebywał on w areszcie do czerwca 2015 roku (zaświadczenie Prokuratury Apelacyjnej k. 28 a.s.).

W związku z trudną sytuacją finansową wnioskodawca nie uiszczał składek na ubezpieczenie społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych okresie od sierpnia 2013 roku do stycznia 2014 roku, w związku z tym na jego koncie powstały zaległości w kwocie:

- na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych – 3 942,37 zł;

- na Fundusz Ubezpieczenia Zdrowotnego – 1 579,05 zł;

- na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych – 327,97 zł plus odsetki, licząc na dzień 7 maja 2014 roku (k. 10 akt ZUS). Wnioskodawca nie kwestionował faktu istnienia zadłużenia ani jego wysokości.

Płatnik został zawiadomiony o wszczęciu postępowania w sprawie wymierzenia dodatkowej opłaty oraz o jego zakończeniu (vide k. 1 i 8 akt ZUS).

W dniu 9 maja 2014 roku Zakład wymierzył M. B. dodatkową opłatę związaną z nieopłaceniem składek na ubezpieczenia społeczne w kwocie łącznej 1 200 zł, co stanowiło około 20% nieopłaconych składek na FUS i FUZ za okres od sierpnia 2013 roku do stycznia 2014 roku oraz około 30% nieopłaconych składek na FPiFGŚP za okres od sierpnia 2013 roku do grudnia 2013 roku (decyzja k. 13 akt ZUS).

W dniu 6 czerwca 2014 roku pełnomocnik wnioskodawcy – E. T. dokonała wpłaty na rzecz komornika z przeznaczeniem na spłatę zadłużenia M. B.. Kwota ta została rozdysponowana na uregulowanie innych należności skarżącego, w tym spłatę kredytu bankowego oraz zadłużenie z tytułu podatków w Urzędzie Skarbowym. Należności wobec ZUS nie zostały zaspokojone w żadnej części (dowód wpłaty k. 5 a.s., zeznania wnioskodawcy k. 39v-40 a.s.).

Obecnie M. B. pozostaje bez pracy, nie ma żadnego majątku. Mieszka u swojej matki, jest na utrzymaniu rodziny. W planach ma ponowne podjęcie prowadzonej działalności gospodarczej w zakresie budownictwa (zeznania wnioskodawcy k. 39v-40 a.s.).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie jest zasadne i zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z treścią art. 24 ust. 1a ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 121 ze zm.), dalej jako ustawa, który wszedł w życie 31 maja 2012 roku, w razie nieopłacenia składek lub opłacenia ich w zaniżonej wysokości Zakład może wymierzyć płatnikowi składek dodatkową opłatę do wysokości 100% nieopłaconych składek. Od decyzji w sprawie wymierzenia dodatkowej opłaty przysługuje odwołanie do sądu według zasad określonych w art. 83.

Przepis tej treści zawarty był wcześniej w art. 24 ust. 1, który utracił moc z dniem 31 maja 2012 roku na skutek wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 listopada 2010 roku, P 29/09, zgodnie z którym: 1. art. 218 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, ze zm.) oraz art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 i Nr 218, poz. 1690 oraz z 2010

r. Nr 105, poz. 668) przez to, że dopuszczają wobec tej samej osoby fizycznej, za ten sam czyn, odpowiedzialność za przestępstwo i dodatkową opłatę, o której mowa w art. 24 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, są niezgodne z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, z art. 4 ust. 1 Protokołu nr 7 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonego dnia 22 listopada 1984 r. w S. (Dz. U. z 2003 r. Nr 42, poz. 364) oraz z art. 14 ust. 7 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, otwartego do podpisu w N. dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167). 2. Art. 98 ust. 1 pkt 1 i art. 98 ust. 2 w związku z art. 98 ust. 1 pkt 1 oraz art. 24 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych przez to, że dopuszczają wobec tej samej osoby fizycznej, za ten sam czyn, odpowiedzialność za wykroczenie i dodatkową opłatę, o której mowa w art. 24 ust. 1 tej ustawy, są niezgodne z art. 2 Konstytucji, z art. 4 ust. 1 Protokołu nr 7 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz z art. 14 ust. 7 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych.

Ponieważ norma zawarta wcześniej w art. 24 ust. 1 ustawy jest tożsama z normą z art. 24 ust. 1a ustawy w aktualnym brzmieniu, a niezgodność z Konstytucją dotyczyła kwestii potencjalnej podwójnej sankcji z tytułu nieopłacenia składek, orzecznictwo ukształtowane na gruncie art. 24 ust. 1 pozostaje w zasadzie aktualne również w obecnym stanie prawnym. Sąd Okręgowy orzekający w niniejszej sprawie podziela utrwalony w dotychczasowym orzecznictwie pogląd, zgodnie z którym celem wprowadzenia instytucji opłaty dodatkowej było dyscyplinowanie do należytego wykonania obowiązku terminowego uiszczania składek w należnej wysokości tych płatników, którzy od obowiązku tego uchylają się. „Uchylenie się” oznacza rozmyślne niewypełnianie obowiązku przez osoby, które mogą uczynić mu zadość, lecz z przyczyn zawinionych obowiązku tego nie realizują. Opłata dodatkowa stanowi sankcję za niewykonanie lub nienależyte wykonanie obowiązku opłacania składek i ma sens wówczas jedynie, gdy - przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności - można oczekiwać, że spełni ona lub może spełnić założony, dyscyplinujący cel (tak m.in. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 20 maja 2004 r., II UK 403/03 (OSNP 2005/3/44)).

Oznacza to w konsekwencji, że Sąd ma obowiązek rozważyć zasadność wymierzenia opłaty dodatkowej pod względem zarówno celowości, jak i wysokości opłaty. Należy przy tym mieć na uwadze przyczynę powstania zaległości, stopień zawinienia płatnika i skutek, jaki może wymierzenie tej opłaty wyrzucić. Nie było bowiem celem ustawodawcy pogorszenie sytuacji finansowej płatnika, aż do zachwiania jego bezpieczeństwa ekonomicznego.

Wymierzenie opłaty dodatkowej wymaga indywidualnego potraktowania każdego przypadku, a przede wszystkim ustalenia przyczyn nieopłacenia składek lub też opłacenia ich w zaniżonej wysokości, ponieważ te mogą być zależne bądź niezależne od płatnika, zawinione przez niego lub niezawinione. Niewątpliwie inaczej winien być potraktowany płatnik, który nie wywiązuje się z obowiązku opłacania składek pomimo dobrej sytuacji finansowej, a inaczej taki, którego dotknęły trudności ekonomiczne. Przy zastosowaniu opłaty dodatkowej powinien być wzięty pod uwagę także dotychczasowy stosunek płatnika do obowiązku opłacania składek, w tym wykazanie zainteresowania jego należytych wykonaniem, przejawiające się w podejmowaniu czynności zmierzających do jego prawidłowej realizacji. W konsekwencji o zastosowaniu dodatkowej opłaty muszą decydować okoliczności każdego indywidualnego przypadku, zwłaszcza te, które wskazują na winę płatnika w nieopłaceniu składek albo ich opłaceniu w zaniżonej wysokości lub jej brak. Trudno bowiem dostrzec jakikolwiek interes publiczny w pogłębianiu kryzysu finansowego płatnika składek i obciążaniu go należnościami fakultatywnymi w sytuacji, gdy nie jest on w stanie opłacać należności obligatoryjnych z powodu braku środków pieniężnych.

Podobny pogląd wyraził również Sąd Apelacyjny w Lublinie w wyroku z dnia 22 sierpnia 2006 r., III AUa 1745/05 (OSA 2008/7/18), wskazując, że przy stosowaniu opłaty dodatkowej powinien być wzięty pod uwagę dotychczasowy stosunek płatnika do obowiązku opłacania składek, a zwłaszcza okoliczności wskazujące na winę płatnika w nieopłaceniu składek albo ich opłaceniu w zaniżonej wysokości lub jej brak. Nakładanie dodatkowej opłaty na ubezpieczonego, który nie ma realnej możliwości uregulowania głównego zobowiązania, jest sprzeczne z celem tej instytucji, gdyż jedynie zwiększa wysokość zobowiązania ubezpieczonego wobec organu rentowego, nie czyniąc spłaty zobowiązania bardziej realną.

Mając powyższe uwagi na względzie, Sąd Okręgowy doszedł do wniosku, że zaskarżona decyzja nie była trafna.

W toku postępowania ubezpieczony wykazywał, że nieopłacenie przez niego należnych składek nie było intencjonalne, było skutkiem trudności finansowych, na których wystąpienie nie miał większego wpływu. Następnie wnioskodawca trafił do aresztu tymczasowego, w którym przebywał od marca 2014 roku do czerwca 2015 roku. W tych okolicznościach nie miał on żadnej możliwości zarobkowania i ewentualnego spłacenia zaległości, działalność gospodarcza została zawieszona. Obecnie, po opuszczeniu aresztu śledczego pozostaje na utrzymaniu rodziny, zamierza wznowić działalności i spłacić zadłużenie. Kwotę 42 000 zł wpłacił na konto w czerwcu 2015 roku jego pełnomocnik, została ona jednak zajęta przez komornika i rozdysponowana na spłatę zaległości kredytowych i podatkowych. Wnioskodawca czyni więc wszelkie kroki ku rozliczeniu zaległości.

Wykazanie przeciwnych okoliczności należało do ZUS, który w toku postępowania nie udowodnił, by wnioskodawca ze złej woli uchylał się od zapłaty należności, mając po temu możliwość. W szczególności by miał wyższe niż deklarowane dochody, realnie umożliwiające mu opłacenie składek. W okolicznościach faktycznych rozpoznawanej sprawy co najmniej wątpliwym jest więc osiągnięcie celu dyscyplinującego, jaki winno spełniać wymierzenie opłaty dodatkowej przez organ rentowy, przeciwnie, w ocenie Sądu Okręgowego obciążenie wnioskodawcy opłatą dodatkową jedynie pogłębi jego trudności finansowe.

Podsumowując powyższe rozważania, Sąd Okręgowy uznał, że zaskarżona decyzja powinna zostać zmieniona.

Mając powyższe na uwadze oraz na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy orzekł jak w wyroku.